

Kraštą kuriantis žmogus

Evangelikų tikėjimas buvo bene svarbiausias Šilutės ir jo krašto gyventojų tapatybės elementų, miestelio bendruomenę – vokiečius ir lietuvius – vienijęs veiksnys ir akivaizdus gyvenvietės kasdienio gyvenimo reiškinys. Dar 1847 m. vizitatorius buvo pastebėjęs, kad kiekvieną sekmadienį Verdainės bažnyčia yra sausakimša nuo klausytojų, todėl praėjus beveik aštuoniasdešimčiai metų – 1926 m. naujos evangelikų bažnyčios Šilutėje, išlikusioje iki šių dienų ir reprezentuojančią Šilutę, pašventinimo iškilmės virto visuotine miestelio švente. Šilutėje buvo ir kitų religinių bendruomenių pastatų: katalikų bažnyčia pastatyta 1854 m., sinagoga – apie 1872 m., baptistų koplyčia – apie 1887 m., krikščioniškos draugijos koplyčia – 1913 m. Šiandien Šilutėje yra 5 įvairių religinių bendruomenių ir judėjimų maldos namų.

Krašto gyventojus jau nuo seno vienijo bendruomenės – nuo XIX a. vidurio Šilutėje pradėjo kurtis visuomeninės draugijos, kurių veikla miestą padarė itin gyvybingu ir padėjo jam išsiveržti iš provincialumo. Paminėtina 1850 m. susikūrusi Šaulių draugija, kurios kasmet organizuota ir tris dienas užtrukdavusi šaulių šventė sutraukdavo minias miestelėnų. Yra liudijimų, kad Šilutėje veikė masoniškos „Ressource“ ir „Concordia“ draugijos, kurių nariais buvo miestelio pasiturintieji. 1867 m. susikūrė labdara ir šalpa užsiėmusi „Tėvynės moterų draugija“. 1904 m. įsisteigė draugija Šilutei gražinti, užsiėmusi gyvenvietės apželdinimu, takų tvarkymu. Tokia draugija veikia ir šiandien. Seniausia sportą propagavusi organizacija buvo 1862 m. įsteigta „Vyrų gimnastikos ir sporto draugija“. Išskirtinai futbolą plėtojo nuo 1919 m. veikusi draugija „Pirmyn“. Tais pačiais metais buvo įkurta Irkluotojų draugija, kuri Šilutės uosto pusiasalyje turėjo savo pastatą ir garažus valtims. Ši draugija buvo surengusi ne vieną įsimintiną irklinių valčių regatą. Išskirtinas ir Dviratininkų klubas, be pomėgio dviračiams organizavęs ir ekstravagantiškus vakarėlius. 1914 m. jie prabangiame Šilutės viešbutyje „Germania“ surengė visuotinę Kaukių pokylį, į kuri patekti buvo galima tik su kaukėmis. Šiandien ypač aukštų rezultatų šilutiškiai pasiekia bokso, dziudo, lengvosios atletikos, rankų lenkimo, vandens sporto šakose. Neatsilieikama ir komandinėse sporto rungtyse – futbolo ir krepšinio.

Šiuo metu Savivaldybės teritorijoje registruotos 389 ne pelno įstaigų, organizacijų, iš kurių pagal veiklos sritis veikia: švietimo – 20, sportinė, meninė, pramoginė ir poilsio – 92, profesinė, mokslinė ir techninė – 12, žmonių sveikatos priežiūros ir socialinis darbas – 20, kitokia veikla – 245. Veikia 17 jaunimo organizacijų ir 9 – su jaunimu dirbančios.

Iki pat XIX a. Šilutėje buvo vos dvi mokyklos. Greta Verdainės bažnyčios nuo 1588 m. veikė parapinė mokykla. Šilutėje (Šilokarčemoje) pradinė mokykla pradėjo veikti maždaug 1736 m. XIX a. vid. smarkiai pradėjus augti gyventojų skaičiui, mokyklų taip pat pagausėjo: 1844 m. Žibuose buvo įsteigta privati mergaičių mokykla; 1864 m. Šilutėje – aukštesnioji berniukų mokykla; tais pačiais metais – privati katalikiška mokykla Žibuose. 1859 m. Verdainėje paminėtos 4 privačios mokyklos. 1900 m. Šilutės pradinė mokykla įsikėlė į naują, erdvų triaukštį pastatą, suformuotos aštuonios klasės. Minėta aukštesnioji berniukų mokykla 1918 m. buvo pertvarkyta į realinę gimnaziją, vėliau pavadintą Herderio vardu (dabar Šilutės pirmoji gimnazija). Gimnaziją 1924 m. lankė 180, 1930 m. – jau 332 mokiniai. Pradžios mokykloje ir Herderio gimnazijoje mokytą vokiečių kalba, todėl 1928 m. buvo įsteigta privati lietuvių pradinė mokykla, kuri 1932 m. išaugo iki vidurinės, vėliau gimnazijos. Jai 1938 m. buvo pastatyti šiuolaikiški rūmai su sporto sale. Lietuvišką mokyklą 1932 m. lankė 50, 1938 m. – 290 mokinių. 2016 m. į 18 Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų (tarp jų 5 gimnazijų) klases susirinko 5020 mokinių, tarp jų: Šilutės meno mokyklą – 500, Sporto mokyklą – 350 vaikų ir paauglių.

Greta įprastų mokyklų Šilutėje buvo ir profesinių. Paminėtina 1897 m. įkurta žemės ūkio žiemos mokykla, kurioje savo žinias gilino jaunieji ūkininkai iš Šilutės, Klaipėdos, Tilžės, Ragainės ir kt. apskričių. Tarpukaryje šioje mokykloje vidutiniškai mokydavosi apie 20 asmenų, kuriems dėstė 7 mokytojai. Taip pat veikė ir merginų namų ūkio mokykla, kurioje mokėsi apie 25 merginos, dirbo 2 dėstytojos. Amatų ir prekybos mokykloje buvo mokoma stenografuoti ir buhalterinių knygų vedimo. Šiuo metu veikia Šilutės žemės ūkio bei Šilutės turizmo ir paslaugų verslo mokyklos, kuriuose profesinių – automobilių mechaniko, technikos priežiūros verslo darbuotojo, logistų-ekspeditoriaus, kirpėjo, smulkiojo verslo paslaugų teikėjo, virėjo, socialinio darbuotojo padėjėjo, elektros įrenginių elektromechaniko, padavėjo – barmeno, viešbučio darbuotojo, higieninės kosmetikos kosmetiko, slaugytojo padėjėjo - įgūdžių kasmet mokosi per 800 moksleivių.

1896 m. Verdainėje buvo pastatyti apskrities našlaičių namai. Išskirtinai katalikų našlaičių vaikams prieglaudą Žibuose greta savo bažnyčios pastatė katalikų bendruomenė. Tarpukaryje

minimi Šilutėje veikę 2 vaikų darželiai. Savivaldybėje 2016 m. pabaigoje jau buvo 16 įstaigų, kuriose organizuojamas ikimokyklinis ugdymas, tarp jų 8 lopšeliai-darželiai. Socialines paslaugas gyventojams teikia įvairūs centrai, šeimos, o bendruomenės narių sveikata rūpinasi 7 privačios ir 5 viešosios asmens sveikatos priežiūros įstaigos bei Šilutės ligoninė. Prevencines visuomenės sveikatos programas įgyvendina Šilutės visuomenės sveikatos biuras.

Pirma biblioteka, kuri buvo komercine, pradėjo veikti 1898 m. Apskritis mokyklų inspektoriaus Zieglerio iniciatyva 1910 m. Šilutėje buvo atidaryta skaitykla, dirbusi visas 7 dienas per savaitę. Nupirkus privačią knygyno ir antikvariato savininkų Tobienų komercinę biblioteką, 1922 m. buvo įsteigta Šilutės liaudies biblioteka, kuri 1937 m. turėjo apie 5000 knygų. Turtingas bibliotekas buvo sukaupusios visos Šilutės mokyklos, ypač Herderio gimnazija. Šilutės Fridricho Bajoraičio viešoji biblioteka ir 21 jos filialas savo fonduose turi sukaupę apie 242 tūkst. knygų, vykdo kitus edukacinius projektus skaitytojams ir visiems šilutiškiams.

Akivaizdžią kultūros ir švietimo misiją Šilutės gyvenime atliko spaustuvės. Pirmoji spaustuvė Šilutėje minima jau 1861 m. Iki Antro pasaulinio karo mieste skirtingu laiku veikė iš viso 6 spaustuvės, tačiau vienu metu jų būta ne daugiau dviejų. Suskaičiuota, kad vien lietuviškų knygų šios spaustuvės išspausdino 62. Taip pat leisti 7 periodiniai leidiniai lietuvių kalba. O gausaus kiekio knygų, kitų leidinių ir periodikos vokiečių kalba vargiai įmanoma suskaičiuoti. Išskirtinos Siebertų, Sekunų šeimos poligrafijos įmonės, buvusios veikliausios. Tarp kitko, Otto Sekunos ir sūnaus spaustuvėje 1920-1921 m. buvo spausdinami net laikinieji krašto pinigai – notgeldai. Smulkius spaudinius leido žymiausi gyvenvietės knygrišiai Stahliai. Šiandien vien Šilutės Fridricho Bajoraičio viešoji biblioteka yra parengusi ir išleidusi 18 knygų, o kartu su kitų bendruomenių nariais apie Šilutės kraštą išleista daugiau kaip 60 įvairių knygų. Šilutėje įvykius fiksuoja, apie bendruomenės gyvenimą rašo laikraščiai „Pamarys“, „Šilutės naujienos“, „Šilokarčema“, portalai „Šilutės Eta Žinios“, „Šilutės žinios“, „Šilainės kraštas“, internetinė Šilutės enciklopedija „infopamarys“. Nuo 1991 m. krašto vaizdus, įvykius fiksuoja ir reportažus rengia Šilutės miesto televizija „Šilutės TV“.

Nuo 2001 m. už ypatingus nuopelnus Šilutės miestui, seniūnijoms yra suteikiamas Garbės piliečio vardas. Šiandien Garbės piliečių yra: Jurgis Plonaitis, Jonas Jonaitis, Zigmantas Dokšas, Vytautas Vaicekaskas, Romualda Dobranskienė, Margarita Černeckienė ir Algirdas Juozas Červinskas. Kraštą garsinantys, labiausiai nusipelnę žmonės apdovanojami „Sidabrinės nendrės“ (jau apdovanoti 38 žmonės ar kolektyvai) ir „Lietuvininkų vilties“ (apdovanoti 17) premijomis.

Šilutė didžiuojasi kraštiečiais: rašytoju ir dramaturgu H. Zudermanu, publicistu F. Bajoraičiu, filosofu V. Storosta (Vydūnu), etnografu E. V. Berbomu, bibliofilu P. Jakštu, aušrininku J. Mikšu, visuomenės veikėju H. Šojumi, kraštotyrininku K. Baniu, rašytojais E. Barauskiene, A. Petraityte, R. Černiausku, E. Ignatavičiumi, I. Arlauskiene, poetu M. Budraičiu, menininkais A. Gustas, A. Bajorat, I. E. Labutyte, S. Armonu, literatūrologais M. Šidlausku, D. Pociūte-Abukevičiene, A. Lapinskiene, I. Čiužauskaite, aktoriais J. Budraičiu, A. Večerskiu, sportininkais olimpiečiais R. Ubartu, M. Timinsku, L. Baikauskaite, E. Petrausku, muzikais E. J. Balčyčiu, K. Budriu, I. Petrošiumi, D. Jatautaite, kalbininku A. Piročkinu, mokslininkais E. Jemeljanovu, E. Butkumi, B. Balčyčiu, A. Liekiu, aviacijos konstruktoriumi V. Kengaila ir kitais.

Romualdas Eglinskas ir
Šilutės Hugo Šojaus muziejaus pateikta informacija
2017